

היום נלמד בעזרת ה':

גיטין דף עב

(המשך מעמוד קודם)

למדנו אתמול: הגמרא הקשתה סתירה בין הרישא לסיפא של המשנה שהרישא כדעת רבי מאיר ש'מילי מימסרי לשליח' ואילו הסיפא כדעת רבי יוסי ש'מילי לא מימסרי לשליח'.

אלא כולה רבי יוסי היא: המשנה כולה הולכת אליבא דרבי יוסי. ואין לדייק מהרישא שאם היה אומר 'תנו' היה הגט כשר (כדעת רבי מאיר), אלא הדיוק הוא כך: דוקא כשלא אמר הבעל לעדים 'אמרו לסופר שיכתוב ולפלוני ופלוני שיהיו עדים' - הגט בטל, אבל אם הבעל היה מצווה את העדים במפורש שימנו אחרים - הגט כשר, כי רבי יוסי מודה שבכזה מקרה מילי כן נמסרים לשליח.

קושיא: **אי הכי:** אם כך היה על המשנה לכתוב במשפט האחרון 'עד שיאמר אמרו', ולא 'עד שיאמר לסופר וכו'.

והתנן כתב סופר ועד כשר: ומבאר רבי ירמיה שהכוונה אם חתם הסופר על הגט יחד עם עד אחד - הגט כשר. וביאר רב חסדא שהמשנה הזו הולכת אליבא דרבי יוסי הסובר ש'מילי לא מימסרי לשליח'. כי לדעת רבי מאיר ש'מילי מימסרי לשליח, יש לחשוש שמא יאמר הבעל לעדים 'אמרו לפלוני שיכתוב את הגט ולפלוני ופלוני שיחתמו עליו', והעדים יחששו שהסופר יתבייש אם לא יחתום על הגט ויאמרו לו לחתום יחד עם עד אחד. ובכזה מקרה הגט פסול, מכיון שרצונו של הבעל היה שיחתום עליו איש אחר ולא הסופר. אבל לדעת רבי יוסי אין חשש כי לדעתו 'מילי לא מימסרי לשליח' ובכל מקרה העדים לא יכולים בכלל למנות סופר לכתוב את הגט, אלא רק הבעל יכול למנות אותו בעצמו.

ההוכחה: אם רבי יוסי מודה ב'אומר אמרו' - גם אליבא דרבי יוסי קיים החשש הנ"ל שהעדים יאמרו לסופר לחתום. אלא בהכרח שהוא לא מודה בזה.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור

052-7628377

להצטרפות:

mabatlada18@gmail.com

052-342-4473

אלא מחורתא: ולכן הגמרא חוזרת בה ונוקטת כתירוץ הראשון.

רב אשי אמר: כל המשנה כדעת רבי יוסי ואין לדיק ממנה שאם אמר 'תנו' הגט כשר, כי כוונת המשנה היא כך: לא רק באופן שאמר 'כתבו' הגט בטל, אלא אפילו אם יאמר 'תנו', ואפילו אם יאמר זאת לשלושה, ואפילו אם יאמר 'אמרו' הגט בטל - עד שיאמר בעצמו לסופר שיכתוב ולעדים שיחתמו.

תניא כוותיה דרב אשי: בכרייתא כתוב 'עד שישמעו קולו שיאמר לסופר כתוב ולעדים חתומו'. מלשון הכרייתא 'עד שישמעו' מוכח שרבי יוסי לא מודה באומר 'אמרו', כי אחרת אין צורך שהם ישמעו בעצמם מהבעל, ואפשר שיאמרו להם העדים שאמר להם הבעל 'אמרו'. ומלשון הכרייתא עד שישמעו קולו' מוכח שלא כרב כהנא בשם רב שאמר (בדף הקודם) שחרש יכול לגרש בכתיבה, אלא צריך דווקא לגרש בקולו.

משנה: זה גיטך אם מתי: הנותן גט לאשתו ואומר לה 'זה גיטך אם מתי' כלומר זה יהא גט שלך אם אני אמות - מכיון שאין אפשרות לגרש לאחר מיתה, הגט בטל. וכן אם אמר לה 'זה גיטך מחולי זה' כלומר לאחר החולי הזה, והוא מת מהמחלה, נמצא שהגט אמור לחול לאחר מיתה, ולכן הגט בטל.

אבל אם אמר 'מהיום אם מתי' - הוא עושה תנאי שאם הוא ימות הגט יחול מעכשיו, ולכן הגט כשר.

מהיום ולאחר מיתה: ספק אם הגט כשר (כי ספק אם כוונתו לעשות תנאי, או לחזור בו מדבריו הראשונים שאמר 'מהיום') ולכן אם הוא מת ללא ילדים היא לא מתייבמת שמא הגט היה כשר, ומאידך צריכה חליצה שמא הגט היה פסול.

גמרא: אלמא 'אם מתי' כלאחר מיתה דמי: מהמקרה הראשון במשנה 'זה גיטך אם מתי'.. לא אמר כלום' - מוכח שהלשון 'אם מתי' פירושו לאחר שאני אמות, ולכן הגט בטל כי אין אפשרות לתת גט לאחר מיתה. אלא שלאחר מכן כתוב 'מהיום אם מתי'.. הרי זה גט' - מוכח שלשון 'אם מתי' פירושו קודם המיתה ולכן הגט כשר, כי הוא נותן לה את זה לפני שהוא ימות. (ואי אפשר לומר שהסיבה שהגט כשר בגלל שאמר 'מהיום', משום שהרי כשאמר 'מהיום ולאחר מיתה' היא ספק מגורשת, ואילו כאן כשאמר 'מהיום אם מתי' היא בודאי מגורשת!).

אמר אביי: בלשון 'אם מתי' יש שתי משמעויות: לאחר מיתה, וקודם המיתה. ולכן כשאמר אותו סתם הוא מתפרש לאחר מיתה, אבל כשמוסיף לו 'מהיום' הוא מתפרש לפני המיתה.

*

אמר רב הונא וחולצת: בדין הראשון של המשנה האומר 'זה גיטך אם מתי.. לא אמר כלום' עדיין היא צריכה חליצה.

קושיא: והא 'לא אמר כלום' קתני? תירוצ: לא אמר כלום דאסירא וכו'. לגבי הדין שהיא אסורה ליבם ולכל העולם נחשב הדבר שלא אמר כלום, אבל היא צריכה חליצה להיות מותרת לשוק.

קושיא: והא מדסיפא חולצת: והרי מכך שבהמשך המשנה כתוב חליצה: 'מהיום ולאחר מיתה גט ואינו גט ואם מת חולצת' משמע שברישא שלא כתוב שהיא חולצת, אינה צריכה חליצה?

תירוצ: מתניתין כרבנן ורב הונא כרבי יוסי: באמת רב הונא אינו מדבר על המשנה שלנו, כי המשנה שלנו הולכת אליבא דרבנן ורב הונא דיבר אליבא דרבי יוסי.

דהיינו נחלקו רבנן ורבי יוסי במסכת בבא בתרא האם 'זמנו של שטר מוכיח עליו' או לא. הכותב כל נכסיו לבנו בשביל שיקבלם לאחר מותו לדעת רבנן הוא צריך לכתוב שהוא נותן לו אותם 'מהיום' ולאחר מיתה, אחרת הבן לא יזכה בנכסים כי אי אפשר לתת מתנה לאחר מיתה. לדעת רבי יוסי אין צורך לכתוב 'מהיום' משום שעצם הזמן הכתוב בשטר מוכיח שכוונת האב לתת את נכסיו מהיום, אחרת מדוע כתב זמן בשטר מתנה! וכלומר את גוף הנכסים הוא נותן מהיום אבל את הפירות לאחר מיתה והאב אוכל את הפירות עד שימות.

רב הונא מדבר אליבא דרבי יוסי שלא צריך לומר 'מהיום' כי הזמן מוכיח עליו.

קושיא: אי רבי יוסי: אם כן מדוע מצריך רב הונא חליצה, והרי היא ודאי מגורשת?

ואי אפשר לומר שרב הונא הסתפק אם הלכה כרבי יוסי. כפי שמוכח מהמעשה הבא:

והא רבה בר אבוא חלש: נחלה. הלכו רב הונא ורב נחמן לבקר אותו. אמר רב הונא לרב נחמן שישאל אותו האם הלכה כרבי יוסי שאין צריך לכתוב בגט 'מהיום'. אמר

(המשך בדף הבא ↓)

לו רב נחמן: את טעמו של רבי יוסי איני יודע (מדוע הוא סובר שלא צריך לכתוב 'מהיום') ואני אשאל האם הלכה כמותו? אמר לו רב הונא: אתה תשאל את ההלכה, ואת הטעם אני אומר לך. הוא שאל אותו ורבה בר אבא אמר לו שהלכה כרבי יוסי, ולאחר מכן אמר לו רב הונא את הטעם של רבי יוסי כנ"ל.

אלא מספקא ליה אי א"ר יוסי בעל פה: יתכן שרבי יוסי סובר ש'זמנו של שטר מוכיח עליו' דוקא כשכותב את התנאי בשטר כי בשטר כתוב הזמן. אבל אם הוא אומר את התנאי בעל פה – הוא חוזר בו מרצונו הראשון שיחול הגט מהזמן שכתב בשטר, והוא מעוניין שהוא יחול לאחר מותו. ומכיון שרב הונא הסתפק בדבר הוא מצריך חליצה.

הרי זה גיטין אם לא באתי וכו': הוא עשה תנאי בנתינת הגט שיחול רק אם הוא לא יבוא עד שנים עשר חודש, והוא מת בתוך הזמן – אינו גט. משום שביום שהגט אמור לחול דהיינו לאחר שנים עשר חודש – כבר מת הבעל ואין מי שיגרש אותה, כי 'אין גט לאחר מיתה'.

ותני עלה רבותינו התירוה להינשא: 'רבותינו' חולקים וסוברים שהגט חל. משום שהתנאי שעשה מתפרש כך: אם לא אבוא עד שנים עשר חודש – הגט יחול מזמן כתיבתו. ולכן אפילו שהוא מת בתוך שנים עשר חודש, כשיגיע שנים עשר חודש יחול הגט למפרע.

רבותינו הם **'בי דינא דשרו משחא'** בית דין שהתירו שמן של גויים. הסוברים כרבי יוסי 'שזמנו של שטר מוכיח עליו' דהיינו הסיבה שהוא כתב זמן בגט היא בכדי לעשות את התנאי שיחול מזמן הכתיבה.

והרי בגט לא כתוב התנאי שהוא אומר לה בעל פה 'אם לא באתי עד יב' חודש', ובכל אופן סובר רבי יוסי שזמנו של שטר מוכיח עליו.

אלא מספקא ליה אי הלכה וכו': רב הונא הסתפק האם באמירת התנאי בעל פה – הלכה כרבי יוסי שזמנו של שטר מוכיח עליו, או שבזה אין הלכה כמותו. ומכיון שרב הונא הסתפק בדבר הוא מצריך חליצה.

ומי מספקא ליה: והרי אמר רבא האומר 'הרי זה גיטך' – אם מתי / שאני מתי' הגט כשר, משום שלשונות אלו הם לשון 'תנאי' והכוונה שהגט יחול מעכשיו אם הוא

ימות. אבל אם אמר 'כשאמות / לאחר מיתה' הגט פסול, משום שלשונות אלו אינם 'תנאי' אלא פירושם לאחר מיתה, והרי אין גט לאחר מיתה.

היכי דמי: באיזה אופן דיבר רבא? אם הוא דיבר במקרה שאמר לה 'מהיום' כלומר 'מהיום אם מתי' ואליבא דרבנן - מה חידש רבא בדבריו הרי זה מפורש במשנתנו? אלא בהכרח שלא אמר 'מהיום' ואליבא דרבי יוסי שזמנו של שטר מוכיח עליו. ורבא בא להשמיע לנו שהלכה כרבי יוסי גם כשאומר את התנאי בעל פה.

דחייה: לרבא פשיטא ליה: שהלכה כרבי יוסי, אבל רב הונא לא סובר כרבא והוא הסתפק האם הלכה כרבי יוסי.

ואי בעית אימא: רבא דיבר כשאמר 'מהיום' ואליבא דרבנן, ובכל אופן יש חידוש בדבריו: שלשון 'שאני מת' שווה לשון 'אם מתי', וכן שלשון 'כשאמות' שווה לשון 'לאחר מיתה'.

ביאור אחר בדברי רב הונא:

ואיכא דמתני לה אסיפא: האומר 'זה גיטך לאחר מיתה לא אמר כלום', ואמר על כך רב הונא שלדעת רבי יוסי צריכה חליצה. משום שהרי לדעת רבנן האומר 'מהיום ולאחר מיתה' ספק מגורשת וצריכה חליצה. כי ספק האם התכוין לעשות תנאי שהגט יחול מהיום אם הוא ימות ואז הגט כשר, או שכוונתו לחזור בו ממה שאמר 'מהיום' ורצונו שיחול רק 'לאחר מיתה' ואז הגט פסול.

ממילא הרי רבי יוסי סובר שזמנו של שטר מוכיח עליו וגם כשלא אמר מהיום הרי זה כאילו אמר מהיום. נמצא שהאומר 'זה גיטך לאחר מיתה', כאילו אמר 'מהיום ולאחר מיתה'. וממילא אנו מסתפקים האם כוונתו לתנאי או לחזור בו, ולכן צריכה חליצה.

קושיא: פשיטא, מדסיפא לרבנן וכו': כפי שביארנו.

תירוצ: מהו דתימא וכו': היה מקום לחשוב שרבי יוסי סובר כרבי החולק על רבנן שאמרו במשנה 'מהיום ולאחר מיתה' ספק מגורשת, ולדעת רבי היא ודאי מגורשת, כי כוונתו לעשות תנאי שהגט יחול למפרע מהיום. ואם כן היינו סוברים שרבי יוסי סובר כמותו. ולכן חידש רב הונא שרבי יוסי חולק על רבי וסובר בזה כרבנן.

רבי לא סבר לה כרבי יוסי: ההוכחה שרבי ורבי יוסי לא סוברים אחד כמו השני, משום שכל אחד מהם אמר 'כזה גט' - ולשון זה בא לומר שדוקא באופן הזה הגט גט אבל במקרה אחר אינו גט.

דהיינו רבי אמר 'מהיום ולאחר מיתה.. רבי אומר כזה גט' - דוקא במקרה כזה שאמר במפורש 'מהיום' סובר רבי שהגט כשר, אבל אם לא אמר 'מהיום' הגט פסול, משום שהוא לא סובר כרבי יוסי שזמנו של שטר מוכיח עליו.

מאיך רבי יוסי אמר לקמן בדף עו' (והמקרה יובא להלן) 'כזה גט'. ומכיון שלא מצאנו דבר שרבי יוסי בא למעט באומרו 'כזה גט', בהכרח שהוא בא למעט את דברי רבי - שהאומר 'מהיום ולאחר מיתה' אינו גט בוודאות כמו שאמר רבי, אלא ספק גט. מכיון שיש ספק אם כוונתו לתנאי או לחזור בו. (ודוקא במתנה סובר רבי שבלשון 'מהיום ולאחר מיתה' כוונתו הגוף מהיום והפירות לאחר מיתה).

כתבו ותנו גט לאשתי: האומר 'כתבו ותנו גט לאשתי אם לא באתי מכאן (מעכשיו) עד יב' חודש' והם כתבו את הגט בתוך יב' חודש, ומסרו לה אותו לאחר יב' חודש לדעת רבנן הגט פסול משום שהוא התכוין שיכתבו אותו רק לאחר יב' חודש והם כתבו אותו קודם לכן. לדעת רבי יוסי הגט כשר משום שכוונתו היתה: תכתבו אותו עכשיו ותתנו אותו רק אם לא אבוא לאחר יב' חודש. והסיבה לפרש כך את דבריו כי אם היתה כונתן שיכתבו רק לאחר יב' חודש היה עליו לומר הפוך 'אם לא באתי מכאן עד יב' חודש כתבו ותנו גט לאשתי'.

*

אמר רב הונא גיטו כמתנתו: גיטו של שכיב מרע (= חולה העומד למות) הוא כמו מתנתו. כשם ששכיב מרע שציווה לתת מתנה לפלוני ואח"כ חזר לבריא אותו יכול לחזור בו, כיון שהיה בדעתו לתת את המתנה רק אם ימות. כך אם ציווה לתת גט לאשתו וחזר לבריא אותו יכול לחזור בו, כיון שהיה בדעתו לתת לה הגט רק אם ימות. וכן אנו מדמים גט למתנה לכיוון ההפוך - כשם ששכיב מרע שציווה שיכתבו גט לאשתו נותנים לה למרות שלא ציווה שיתנו לה (כי כוונתו היא שיתנו לה), כך שכיב מרע שציווה שיתנו לפלוני מתנה הרי זו מתנה למרות שהמקבל לא עשה קניין.

תנן זה גיטך וכו': והרי אמר רב הונא שגיטו כמתנתו ואם עמד מחוליו חוזר בו מהגט, ואם כן מדוע צריך לאמוד אותו אם הוא מת מחמת החולי הראשון או לא, והרי בסופו של דבר הוא עמד מחוליו והגט בטל.

(המשך בדף הבא ↓)

תירוץ: **שניתק מחולי לחולי**: מדובר שלא היה רגע אחד שהוא הבריא, אלא הוא עבר ממחלה אחת למחלה אחרת. ולכן צריך לאמוד אותו האם בסופו של דבר הוא מת מהמחלה הראשונה או השניה (כי הוא עשה תנאי שרק אם ימות מהחולי הראשון הגט יחול).

והא עמד קתני וכו': הגמרא מבארת שמה שכתוב במשנה 'ועמד והלך בשוק' הכוונה שהוא עמד מחולי אחד ונפל מיד לחולי אחר.

וכן מה שכתוב שהוא 'הלך' הכוונה על מקלו. והחידוש בדבר שמכיון שהוא הלך בשוק יש לאמוד אותו האם הוא מת מהחולי הראשון או השני. אבל אם הוא לא הלך על מקלו אפילו שהוא עבר מחולי לחולי ומת לבסוף, ברור שהוא מת מהחולי הראשון כיון שלא הלך על מקלו.